

LIETUVOS RESPUBLIKOS
2023 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO IR SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ FINANSINIŲ
RODIKLIŲ PATVIRTINIMO ĮSTATYMO NR. XIV-1556 14 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, projekto tikslai ir uždaviniai

Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybių biudžetuose nepakanka lėšų gyventojams būsto šildymo išlaidų ir išlaidų karštam ir šaltam vandeniui kompensacijoms pagal Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą mokėti, lėšų trūkumas vadovaujantis minėtu įstatymu turi būti padengtas iš valstybės biudžeto.

Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo Nr. XIV-1556 14 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – sudaryti galimybę, esant poreikiui, skirti daugiau lėšų savivaldybėms piniginei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams teikti.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Biudžeto departamento (direktorė D. Kamarauskienė, tel. 239 0130 el. p. daiva.kamarauskiene@finmin.lt) Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo skyriaus vedėja Daiva Žibutienė (tel. 219 9334, el. paštas daiva.zibutiene@finmin.lt), Švietimo, kultūros ir socialinių sektorių skyriaus vedėja V. Žagūnienė (tel. 239 0027, el. p. vida.zaguniene@finmin.lt) ir vyriausioji specialistė Ramutė Petrošė (tel. 239 0031, el. paštas ramute.petrose@finmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Piniginę socialinę paramą nepasiturintiems gyventojams savivaldybės teikia vykdydamos savarankiškąją savivaldybių funkciją, kuri finansuojama iš savivaldybių biudžetų lėšų. Šis finansavimo dydis nustatytas Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje. Kartu šiame straipsnyje nustatyta, kad, jeigu nepakanka pagal šio straipsnio 3 dalį skirtų lėšų piniginei socialinei paramai teikti, papildoma lėšų suma piniginei socialinei paramai finansuoti savivaldybėms skiriama pagal šio straipsnio 4 dalį iš valstybės biudžeto.

Savivaldybėms lėšų trūksta dėl šių priežasčių: augančio nedarbo lygio (2022 metų I ketvirtį – 6,3 procento, o 2023 metų I ketvirtį – 7,7 procento), didėjančios vidutinės šilumos kainos (Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos duomenimis, vidutinė 2022–2023 metų šildymo sezono centralizuotai tiekiamos šilumos kaina, palyginti su 2021–2022 metų šildymo sezono vidutine šilumos kaina, didėjo 40,5 procento) ir atitinkamai didėjančio asmenų, kurie įgijo teisę į būsto šildymo išlaidų kompensacijas, skaičiaus. Palyginti su 2021–2022 metų šildymo sezonu, ši šildymo sezoną pateikta 272 tūkst. daugiau prašymų (augimas 1,9 karto – nuo 306,8 iki 579 tūkst. prašymų).

Savivaldybių duomenimis, būsto šildymo išlaidų kompensacijoms teikti per 2023 metų I pusmetį išleista beveik 3,8 karto daugiau lėšų nei per 2022 metų tą patį laikotarpį – išlaidos išaugo nuo 29,7 iki 112,4 mln. eurų. Vidutiniškai per vieną 2023 metų I pusmečio mėnesį būsto šildymo išlaidų kompensacijas gavo 243 tūkst. asmenų (8,5 procento visų Lietuvos gyventojų). Įvertinus šio laikotarpio bendrą kompensacijų gavėjų skaičių, kuris sudarė apie 516,6 tūkst. asmenų (18,1 procento visų šalies gyventojų), beveik kas ketvirtas namų ūkis (332,7 tūkst. šeimų (22,6 procento visų šalies namų ūkių) gavo šią paramą.

Per 2023 metų I pusmetį, palyginti su atitinkamu 2022 metų laikotarpiu, vidutiniškai per mėnesį būsto šildymo išlaidų kompensacijas gavusių asmenų skaičius išaugo 59 procentais (nuo 152,9 iki 243 tūkst. asmenų). 2023 metų I ketvirtį gavėjų skaičius buvo pasiekęs 288 tūkst. asmenų.

Vidutinis būsto šildymo išlaidų kompensacijos viename asmeniui dydis per vieną 2023 metų šildymo sezono mėnesį būstą šildant centralizuotai sudarė apie 49,7 euro (2022 metais – 47,4 euro)

(padidėjo 4,9 procento), būstą šildant kitų rūšių energija ir kuru (dujos, elektros energija, kietasis ir kitoks kuras) – 150,7 euro (2022 metais – 58,3 euro) (padidėjo 2,6 karto).

Vadovaujantis Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme nustatytu teisiniu reguliavimu, savivaldybėms piniginei socialinei paramai finansuoti, vykdant savarankiškąją savivaldybių funkciją, kasmet skiriamų lėšų suma lygi 223,3 mln. eurų. Savivaldybėms susiduriant su papildomų lėšų piniginei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams teikti trūkumu, skiriamas papildomas finansavimas iš valstybės biudžeto.

Šiais metais 47 savivaldybėms, kurioms nepakako skirtų lėšų piniginei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams teikti, jau skirta papildomai 36,2 mln. eurų. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, savivaldybėms būsto šildymo išlaidų kompensacijoms teikti iki šių metų pabaigos gali reikėti apie 25 mln. eurų, įvertinus šiuo metu stebimą energijos išteklių kainų stabilizavimą ir tai, kad nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. grįžtama prie nuosavybės teise turimo turto vertinimo (Lietuvos Respublikos Seimas 2023 m. rugsėjo 12 d. priėmė Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 3, 6, 7, 9, 10, 11, 15, 17, 21 ir 23 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-2883 11 straipsnio pakeitimo įstatymą Nr. XIV-2153).

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte siūloma Finansų ministerijai suteikti teisę skolintis valstybės vardu pagal Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 4 straipsnio 4 dalį savivaldybių lėšų piniginei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams teikti trūkumui dėl aukštų energijos kainų padengti. Savivaldybių trūkstamas lėšas siūloma skolintis, atsižvelgiant į tai, kad tiksli lėšų suma, kurios reikės, savivaldybėms pritrūkus savo lėšų piniginei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams teikti dėl aukštų energijos ir kuro žaliavų, naudojamų būstui šildyti ar karštam vandeniui ruošti, kainų rinkoje, nėra žinoma.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus įstatymą, įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, kitų teisės aktų keisti nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymo projekto sąvokų, jas įvardijančių terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Įstatymo projekte naujų sąvokų nepateikiama.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Įstatymui įgyvendinti naujų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projekte numatytų lėšų poreikis bus tenkinamas nekeičiant 2023 metų Vyriausybės grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limito ir laikantis 2023 metams nustatyto valdžios sektoriaus balanso rodiklio.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą nebuvo gauta specialistų vertinimų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Biudžetas“, „socialinė parama nepasiturintiems gyventojams“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
